

Letnik 3, številka 1 / (januar) 2004, ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, Marino Kačič

Naročnikov v elektronski in zvočni obliki: 781

Opozorilo: Avtorji prispevkov so sami odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite se na brezplačen e-Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: Nova organiziranost in nove teme](#)
- [2. AVTOPORTRET: Brane But](#)
- [3. INTEGRACIJA: Nedodelan projekt ali naivni humanizem](#)
- [4. POPOTNIŠKI UTRINKI: Po Baltiških državah 1. del](#)
- [5. UPORABNI SPLET: Državni portal Republike Slovenije](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: Fotokopiranje za domačo uporabo](#)
- [7. NAMIGI IN NASVETI: Pošiljanje epošte večim naslovnikom hkrati., Slovenski pravopis v elektronski obliki](#)
- [8. OGLASNA DESKA: donatorstvo in sponzorstvo](#)
- [9. ZABAVA: Igre za slepe in slabovidne ljudi, 3. del](#)
- [10. NOVIČKE: Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi, Lastnikom nelegalne glasbe grozi hišna preiskava, Nov planet v našem osončju, Slepi ljudje imajo hitrejšo možgane kot videči, Nova knjiga o veselju za slepe ljudi](#)

UVODNIK: Nova organiziranost in nove teme!

Spoštovane kolegice in kolegi,

Živimo v času, ko so možnosti in potrebe po nadgrajevanju, izboljševanju in novostih del vsakdanjih pričakovanj. Nov letnik Rikossa zato začenjamo z novostmi, ki se bodo nadgrajevale v naslednjih številkah in sicer: nekateri sodelavci so se obvezali za urednikovanje posamezne rubrike ter tako prevzeli odgovornost za vsebino te rubrike. Poleg tega uvajamo nove rubrike z novimi ali aktualnimi temami. Zadnja novost je, da se obseg Rikossa razširi vsaj za 50 odstotkov.

Uredniki rubrik: že dlje časa sem razmišljal kako težo pisanja, oblikovanja in iskanja novih ljudi, ki sem jo do sedaj nosil sam, podelim s sodelavci. Ne ker bi se hotel izogniti odgovornosti, ampak zato, ker sem hotel najti sogovornike s katerimi bi diskutiral o nadaljnjih korakih, o izboljšavah, o tem kje ne delam dobro ipd. Predvsem pa sem se želel osredotočiti na nova dela in naloge, ki me čakajo, npr. širjenje Rikossa v državne, civilno družbene in podjetniške strukture. Sodelovanje z strokovnimi osebami ipd. Zelo, zelo sem vesel ker je za sedaj četvorica (so pa še nekateri, ki razmišljajo) pripravljena, da prevzame urednikovanje določene rubrike. S tem bodo vnašali svoje vsebine, morda našli nove ljudi, ki bi bili pripravljene pisati Verjamem, da se s tem začne nova stopnička razvoja Rikossa. Na tem mestu želim povabiti k sodelovanju (bodisi za urednika rubrike, bodisi kot pisca člankov, bodisi kot kritika ali prinašalca idej) vsakega, ki je pripravljen oz. si to želi. Presezimo torej znano slovensko omahljivost in postanimo aktivni sodelavec. Dobrodošel je vsak!

Nove rubrike, nove teme: Da se uvaja nove teme je več razlogov, naprimer: aktualnost časa, zorenje naše populacije in s tem potreb, sprememba družbe, novi sodelavci z novimi idejami in s tem tudi več mojega časa za nove teme. Tako dajemo (tudi na željo večjega števila bralcev) precej več poudarka na praktične nasvete kako delat na računalniku, kakšne izkušnje imamo posamezniki V vsaki številki bo testirana in opisana ena spletna stran, ki bi za nas lahko bila dodatna možnost za večjo samostojnost. Rubrika vtisov iz popotovanja nam bo prinašala po eni strani opise krajev in navad, po drugi strani izkušnje slepih/slabovidnih na teh poteh. Kako so se znašli, razvijali socialne spretnosti, kot osnova za večjo samostojnost. Rubrika predstavljamo slepe in slabovidne se je preimenovala v avtoportret, ker vsak predstavljeni opiše sebe in svojo pot. S to rubriko želimo pospešiti spoznavanje po eni strani med seboj, po drugi, da nas širša družba spozna. Da spozna kaj zmoremo, kaj delamo, kako delamo. Za prosti čas, zabavo in informiranost bosta skrbeli rubriki zabava ter novičke. Nova rubrika integracija ali inkluzija bo prostor, da lahko diskutiramo o možnostih, prednostih, slabostih i realnega stanja (tudi tistega kar se sicer ne sme izreči) na temo vključevanja slepih/slabovidnih v aktivno življenje. Poudarjam v aktivno življenje in ne samo izobraževanje. Z rubriko oglasna deska, poskušamo vpeljati idejo, da se vidi in sliši kdo kaj da in kdo kaj naredi. Upamo, da se bo rubrika prijela. Zato prosimo, da vsa medobčinska društva, kakor posamezniki

na uredništvo sporočate kaj vam je uspelo narediti v akcijah, kako pridobiti denar ipd. Mislim, da je prav, da se vaš trud in delo vidi!

Širitev obsega Rikossa: Kot vidite je idej pa tudi želja bralcev vedno več. Sodelavcev za pisanje k sreči tudi. Zato je logično in nujno, da se prostor za pisanje razširi iz sedanjih 7 do 10 strani, na novih 10 do 15 A4 strani. Kot boste opazili bo pa ta prostor že v prvi številki presežen in kot kaže bomo morali prositi za ponovno širitev. Še zlasti, ker so na vidiku nove in zelo uporabne ideje. Pričakujemo pa tudi vaše ideje in odzive!

Odgovorni in tehnični urednik,

Marino Kačič

[Na kazalo](#)

AVTOPORTRET: Brane But
Informacijska tehnologija v mojem delu in življenju

Urednik RIKOSS-a je tudi mene naprosil, da napišem nekaj o sebi, o svoji poti, kako mi je informacijska tehnologija pri tem pomagala, kako sem jo spoznaval, skratka, naj napišem svojo samopredstavitve. Seveda sem se njegovi prošnji odzval, vendar ne mislim pisati o svoji življenjski poti nasploh, pač pa se bom osredotočil predvsem na moje srečanje z informacijsko tehnologijo, z avtomatsko obdelavo podatkov (AOP), kot se je temu včasih reklo, kako sem jo spoznaval, kako mi je pomagala pri mojem delu in v mojem življenju.

V pojasnilo naj omenim le, da sem vid izgubil v prometni nesreči v februarju 1968, ko sem obiskoval 4. letnik gimnazije. Po zdravljenju sem spomladi 1969 bil krajši čas v Centru v Škofji Loki, kjer sem se naučil brajico in strojepisje. Sprva sem imel 5 % ostanka vida, ki je postopoma opešal na 2 % ostanka. Študiral sem psihologijo (1969-1974), s 1. 1. 1975 sem se zaposlil na Centru za socialno delo Celje, kjer sem bil zaposlen do svoje upokojitve 31. 12. 1999.

V mojih študentskih letih se nam seveda še sanjalo ni, kakšne možnosti se nam bodo odprle z osebnim računalnikom in z internetom. Moji »tehnični pripomočki« pri študiju so bili le navadni mehanski pisalni stroj ter veliki magnetofon na kolutne trakove, pa da ne pozabim omeniti še slušalk. Imel sem tudi prenosni kasetofon, vendar mi ni veliko koristil, saj profesorji takrat pri mojem študiju niso dovolili snemanja predavanj (z izjemo samo enega profesorja). Vso študijsko gradivo so mi kolegice in kolegi brali, tako da sem imel vse posneto na magnetofonske trakove. Povečini so mi brali na kasetofon, nato pa sem gradivo presnel na kolutne trakove in študiral z velikim magnetofonom. Tudi na naši Zvezi takrat še ni bilo snemanja strokovne literature za slepe in slabovidne študente.

Z uvajanjem sodobne informacijske tehnologije sem se neposredno prvič srečal v službi. Otroške dodatke smo obdelovali ročno in nujno je bilo, da preidemo na avtomatsko obdelavo podatkov (AOP), torej na računalniško obdelavo, kar smo pričeli načrtovati leta 1983, uvedli pa leta 1984. Takrat seveda še ni bilo osebnih računalnikov, ampak smo v službi namestili le eno terminalsko postajo (ekran s tipkovnico), ki je bila s kablom povezana z računalniškim centrom, ki pa je bil na drugem koncu mesta.

Ko smo se pričeli v službi pogovarjati o uvedbi avtomatske obdelave podatkov, je bilo za mene vse to še popolna neznanka ali kot temu rečemo: nisem imel pojma o pojmu. Kot direktor Centra sem se zavedal, da je eden nujnih predpogojev za uspešno izpeljavo te naloge, da pridobim vsaj toliko osnovnega znanja, da se bom sploh lahko pogovarjal z računalničarji in programerji. Iz osnovne šole, kjer je bila moja žena zaposlena, je prinesla nekaj osnovnih učbenikov o informacijski tehnologiji in obdelavi podatkov in pričelo se je učenje, sprva najosnovnejših pojmov.

Kmalu pa sem moral računalništvo spoznavati že bolj poglobljeno, saj smo v letu 1988 uvedli osebne računalnike za samostojno obdelavo otroških dodatkov in s tem nismo bili več odvisni od računalniškega centra. Z uvedbo osebnih računalnikov pa smo pričeli računalniško obdelavo tudi drugih podatkov (preživnine, denarne pomoči idr.). V nekaj letih pa so imeli vsak svoj računalnik sprva administrativni delavci, nato pa tudi vsi strokovni delavci Centra, seveda tudi jaz. Uvajali so se določeni programi in vsi računalniki so bili sčasoma povezani v mrežo (intranet), vzpostavljena pa je bila tudi povezava z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in drugimi institucijami zaradi zajemanja in izmenjave podatkov.

Ob pričetku uvajanja osebnih računalnikov pa sem imel tudi veliko srečo. Naš programer za računalniško obdelavo otroških dodatkov je bil izredno prijazen in razumevajoč do nas, čistih začetnikov. Brez strahu smo mu lahko postavljali še tako »neumna« vprašanja, odgovoril je na vsako vprašanje in to preprosto in jasno. Ta

naš programer mi je ogromno pomagal s tem, da mi je odpravil začetni strah pred neznanim.

In tako je dozorel čas, ko sem se tudi sam odločil in si kupil svoj prvi osebni računalnik, za kar pa sem moral prihraniti kar zajeten kupček denarja. To je bilo leta 1993, za računalnik, monitor in tiskalnik sem takrat odšteli kar – preračunano v marke – 4.200 DEM. Pričel sem se še bolj intenzivno učiti in se poglobljati v skrivnosti uporabe osebnega računalnika, pri čemer sem si najbolj pomagal s knjigami založbe Pasadena »... za telebane«.

Svojega življenja in dela si skorajda ne znam več predstavljati brez osebnega računalnika. Pomeni mi dragoceno in nenadomestljivo orodje in mi ogromno pomaga pri preseganju oviranosti zaradi hude okvare vida. Uporabljam ga vsakodnevno za najrazličnejše namene in potrebe.

Sedaj imam zelo močan računalnik z velikim monitorjem (22"), uporabljam Zoomtext, pomagam pa si tudi z veliko navadno lupo s 4-kratno povečavo. Napravil sem si izredno veliko individualnih prilagoditev, ki mi olajšujejo delo (n. pr. zamenjal sem ikono mape Moji dokumenti, da jo lažje zaznam, povečal sem ikone na namizju in napise pod njimi, spremenil vrsto, velikost in obliko pisave na padajočih menujih, razširil drsni trak pri wordu in excelu, povezal določene zvočne signale z določenimi opravili, za poenostavitev določenih nizov opravil izdelal makre, s posebnim kupljenim pripomočkom lahko sam lepim nalepke na zgoščenke in še mnogo drugega), o čemer pa kaj več ob drugi priliki.

[Na kazalo](#)

INTEGRACIJA: Nedodelan projekt ali naivni humanizem?

Urednik rubrike in avtor članka: Marino Kačič

Povzetek

V prispevku razpravljam o konceptu integracije in inkluzije ter o procesih, ki v povezavi s tem pri nas trenutno potekajo in to zlasti na vzgojno izobraževalnem področju, o odprtih dilemah in problematiki v praksi, ki se na proces integracije veže. Za lažje razumevanje kratko opišem razvoj položaja slepih/slabovidnih v družbi v zgodovini, osrednji del prispevka pa je namenjen današnjim ključnim aktivnostim in spremembam v smeri integracije na področju vzgoje in izobraževanja. Na koncu postavim nekaj tez in vprašanj, s katerimi bi rad vzpodbudil razmišljanje in diskusijo o uspešnosti in ovirah procesa integracije v tem trenutku. Na tem mestu pa ne odpiram vprašanj socialnega, zaposlovalnega in drugih vidikov integracije.

Uvod – v kaj naj se integriram

Slovenski prevod besede integracija je vključevanje, vključiti. Takoj se zastavi vprašanje kam vključiti?

Aktualen odgovor: iz posebnih šol v redne. Tak odgovor odpre nova vprašanja: ali bo zaradi izobraženosti več delovnih mest za slepe/slabovidne, nam bodo delodajalci bolj zaupali? Nas bodo bolj zaposlovali? Bom v samopostrežni trgovini lažje sam nakupoval? Si bom zato lažje našel videčega partnerja/ko? Bodo ljudje manj šokirani, ko bom povedal, da sem slep?

Drugi možen odgovor povzemajo mnenja kot: potrebno se je integrirati v družbo! Na tak odgovor pa se mi vsiljujejo vprašanja: Kje potem živim zdaj, če se šele moram integrirati v družbo? Ali niso enkrat že slepi/slabovidni in podobni ljudje živeli izven zavodov in posebnih šol in po tej logiki bili v družbi. Ali to pomeni, da so bili takrat uspešno integrirani? Ali to pomeni, da naša kultura ponavlja lekcijo?

Iz zgoraj omenjenih vprašanj in odgovorov lahko sklepamo, da integracija ni samo proces preobrazbe vzgojno izobraževalnih institucij temveč preobrazba celotne družbe, katere del so tudi vzgojno izobraževalni procesi in njihove ustanove. Vprašanje pa je, če to lahko dosežemo z idejami integracije. Primeri v Evropskih državah kljub dobrim zakonom v praksi v glavnem ne dajejo temu primernih učinkov.

Kako je bilo v preteklosti?

S kratkim sprehodom skozi zgodovino vidimo, da so slepi/slabovidni preživljali različna obdobja: obdobje, ko niso imeli pravice do življenja (princip preživetja – če ne poskrbiš zase, si zajedalec), kar je v praksi pomenilo izgon iz skupnosti in s tem

smrt. Postopoma se je z filozofskimi in religioznimi spremembami odprla možnost do življenja (princip usmiljenja – svet je od boga dan), kar pomeni, da moramo biti usmiljeni do drugačnih, – ustanavljajo se zatočišča/azili.

V duhu francoskih razsvetljencev in njihovo težnjo po razumevanju narave in človeka torej tudi slepih/slabovidnih, se razvijajo tudi možnosti vključevanja v izobraževanje (princip izobraževanje za vsakega), kar je postopoma privedlo do visoko specializiranih zavodov in šol s posebnimi programi.

Novo obdobje se oblikuje pod vplivom post modernistične paradigme, kjer se gleda na posameznika kot specifično bitje in ne kolektivistični pogled (kdor ne vidi je slep, ostalo pa ni pomembno) omogoča možnost ponovnega vključevanja v družbo heterogenih, (princip pravice – vsak ima pravico vključitve /integracije v vse oblike življenja družbe). Poleg tega je visoko specializiran način izobraževanja v zavodih in posebnih šolah pripeljal po eni strani do izjemnega poznavanja slepih in slabovidnih, oblikovanja metod in načinov dela, ki slepe postavljajo na intelektualni ravni ob bok drugim vrstnikom, po drugi strani pa se je pokazalo, da večina teh ljudi ne zmore samostojno živeti v družbi izven posebnih ustanov. Uvidi se, da je potrebno tak laboratorijski način vzgoje in izobraževanja nadomestiti z izobraževanjem in vzgojo v okolju, kjer bo posameznik kasneje živel in delal. Na potrebne spremembe v tej smeri je pisalo in kazalo več teoretikov, učiteljev, posameznikov med slepimi/slabovidnimi.

Sodobne spremembe

V zadnjih 30 letih so različne države postopoma sprejele zakonodajo in različne programe za integracijo (vključitev) v redne šole. Da bi čim uspešnejše potekal ta proces, so zadnja leta vpeljali različne zakonodajne in organizacijske spremembe:

Ključna sprememba je gotovo premeščanje izobraževalnih procesov iz posebnih šol in zavodov v redne. Različne države imajo različne zakonske ureditve. Po večini pa gre za kombinacije, da gre večina slepih in slabovidnih otrok v redne šole, da se nekaterim omogoči prilagojen pouk z enakovrednim izobrazbenim standardom znotraj rednih šol in s pomočjo specialnih učiteljev in da nekateri ostanejo v posebnih šolah ali zavodih. V vsakem primeru pa obstaja oblika različnih pomoči: mobilne službe, obisk specializirane ustanove, ko starši skupaj z otrokom zaprosijo za dodatno ali prilagojeno učenje in tečajne oblike izobraževanja, kjer se izobražujejo ali samo učenci ali starši in otroci ali učenci in učitelji.

Angleži so pred 20 leti spremenili definicijo (in večina sveta je to sprejela) poimenovanje iz "otroci in mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju", v bolj prijazno "osebe z posebnimi potrebami". Gotovo je pojem "posebne potrebe« manj stigmatizirajoč kot pojem »prizadetost« .

V Sloveniji smo pred nekaj leti sprejeli zakonodajo o izobraževanju oseb s posebnimi potrebami. Med drugim je Zakon o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (usmerjal jih je v zavode in posebne šole), zamenjal Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. S tem zakonom naj bi opredelili populacije in njihove potrebe, kjer usmeritev ne bo več grožnja s prešolanjem ampak pravica do pomoči in prilagoditev programa.

Nova vprašanja in iskanje odgovorov

Če so s tem dani tako rekoč vsi nujni pogoji za spremembo, kje je potem problem? Zakaj nihče (vsaj po tem kar slišim) ni zadovoljen? Zakaj se pritožujejo starši, zakaj otroci/mladostniki, zakaj strokovnjaki, zakaj organizacije?

Nimam ambicije niti sposobnosti, da bi na vsa ta vprašanja odgovoril. Računam in želim, da bi v tej rubriki pokrenili diskusijo različni ljudje in povedali tudi tisto, kar se sicer bojijo reči na glas. Za vzpodbudo bom napisal nekaj hipotez in vprašanj, ki potekajo tako v okviru teoretičnih diskusij kot v vsakdanjem pogovoru (op. zato bom uporabil temu primeren jezik): :

- Ali koncept integracije dovoljuje razmišljanje o ustrezni spremembi v družbi ali bi potrebovali širši koncept inkluzije?

Koncept inkluzije predpostavlja, da se bo tudi okolje prilagodilo osebi s posebnimi potrebami, za razliko od integracije, kjer se pretežno pričakuje, da se bo v glavnem oseba prilagodila okolju v katerega se vključuje. (po: Marentič Požarnik, Zbornik člankov iz posveta o integraciji, Nova gorica, 2002) Če naj bi se okolje spremenilo, potem je potrebno razmišljati o prilagoditvi različnih dejavnikov in vprašanje je, če je dovolj le sprememba zakonodajnih, tehničnih in metodoloških dejavnikov.

- Ali lahko pričakujemo oziroma ali prihaja do razlik med zakonodajno in izvedbeno prakso? Če da, kako vplivajo na uspešnost integracije?

Naj tu navedem misel Pečkove: "...prvi dejavnik je diskurz, ki opredeljuje integracijo v zakonskih in podzakonskih dokumentih. Drugi dejavnik pa je praksa, ali bolje rečeno

način, kako zakone interpretirajo učitelji v razredu." (Peček, po Kroflič, Zbornik člankov iz posveta o integraciji, Nova gorica, 2002)

- Ali obstaja nevarnost, da bi znotraj integracije ostal posameznik kljub najboljšim željam mikro segregiran?

Integracija po medicinskem diskurzu to omogoča, pravi Fulcherjeva, Saj medicinski diskurz zaobjema linearno logiko: poškodba (impairment), (funkcionalna) nesposobnost (disability) in (socialna) oviranost (handicap). Tako se po eni strani v tehnično-medicinskem smislu poveže zdravstveno poškodbo s funkcionalno nezmožnostjo, s tem pa se ustvari vtis o funkcionalni nezmožnosti kot notranjem, objektivnem stanju osebe. Tako se izključijo ostali dejavniki in kompleksnejši strokovni prijemi, medtem ko medicinski diskurz ponuja svojo ozko specializirano rešitev. (Fulcher, po Kroflič, iz posveta o integraciji, Nova gorica, 2002).

- Ali lahko različni interesi privedejo do neuspešne praktične integracije?

Po govoricah sodeč bi to tezo lahko potrdili. Na primer večletna diskusija med strokovnjaki, politiko in združenji še vedno ni privedla do uspešnega modela pomoči pri izobraževanju slepih in slabovidnih v Sloveniji. Strokovnjaki odhajajo, novih se ne izobražuje, tisti, ki so pod pritiskom izgube službe, so tiho ipd. Te misli potrjujem z izjavami dveh kolegic (specialnih pedagoginj) : "Vidimo, da pelje v propad, a ne smemo in si ne upamo nič reči!"

- Ali lahko birokratsko-dokumentacijski i postopki zavirajo ali celo zadušijo uspešnost integracije?

Prav gotovo da. In nad tem se veliko strokovnjakov pritožuje: "V evidenčne liste moram vpisati vsak korak, vsako dejanje, vsako srečanje. Za delo mi pa zmanjkuje časa." Gotovo se morajo tudi strokovnjaki učiti preglednosti in drugačne organiziranosti dela in predvsem kontroliranja učinka njihovega dela. Edino tako bo postalo delo bolj učinkovito. Sprašujem pa se ali lahko merimo učinkovitost po kvantitetnih kazalcev iz obrazcev? Važno je, da se držiš predpisov in zakonov. O kvaliteti dela pa nihče ne vpraša, pravijo ljudje iz prakse.

- Ali lahko kljub dobri zakonodaji, uspešni politiki in dobrih strokovnjakih integracija še vedno ne uspe?

Po mojem bi v tem primeru morala uspeti. Vprašanje je le, kje so nevarnosti in kaj se bo morda pokazalo kot slab stranski produkt .. Morda bo to odtujenost, osebne motnje, druge duševne težave? O teh dilemah se do sedaj v glavnem ni govorilo. Vsa osebna in duševna problematika je ali je bila logičen del stereotipa slepih in slabovidnih (v smislu saj ni čudno, če pa je slep) ali pa se je delalo kot, da je ni (po principu usmiljenja, saj je revček). Pri tem slednjem pa mislim, da moramo tudi slepi in slabovidni prevzeti del odgovornosti in prestopiti iz: »Moraš me razumeti« v

»Iščimo skupaj nove možnosti«. Pri tem se oboji spreminjamo. Pozor! Rekel sem spreminjamo, ne prilagajamo.

- Ali so učitelji v rednih šolah usposobljeni, pripravljeni za delo s slepimi in slabovidnimi?

Po evidenci ZDSSS je na dan 1. 1. 2002 v Sloveniji 247 slepih in slabovidnih otrok, ki jih trenutno obravnava ZUOPP. Od teh je 25 procentov vključenih v specializirane zavode. Vsi ostali so bili vključeni v integracijske procese brez strokovne podpore. (Hafnar, NOVI IZZIVI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA SLEPIH IN SLABOVIDNIH. Defektologika slovenika, september 2002) Od takrat je proces vključevanja v integracijo pospešen, podpora šolam in izobraževanje učiteljev v rednih šolah pa enaka. Tako se dogaja, da s slepimi in slabovidnimi dodatno delo opravlja višek kadra na posamezni šoli ali celo hišniki. **Kolikor vem, se tudi učiteljev za tovrstno delo ne izobražuje dovolj. Si lahko zamislite, da bi učitelj, ki leta uči angleški jezik, naenkrat moral učiti ruskega? Ali lahko na seminarjih učitelji v znanju dohitijo specialne pedagoge, ki jim pogosto očitamo, da nimajo dovolj znanja? Ali lahko pet ur dodatne strokovne pomoči na teden zadosti vsem potrebam?**

Ni čudno, da s strani učiteljev v integraciji vse pogosteje slišimo skeptične misli: ali je integracija realno sploh možna? Sam menim, da je. Gotovo pa ne more biti učinkovita brez ustrezne priprave na mikro ravneh, brez ustrezne usposobitve učiteljev, brez za integracijo primerne podpore staršem. Napisane črke na papirju niso dovolj.

Sklep

Ali bi vsemu skupaj lahko rekli nedodelan projekt ali kot se je nekdo slikovito izrazil naivni humanizem, niti ni važno. Je pa važno ali bo integracija, ki naj bi rešila "zavodske probleme", ustvarjala "integracijske probleme"? Menim, da bi moral čim prej razprtije med strokovnjaki in ministrske igrice zamenjati dialog, kjer bi ocenili realno stanje in poiskali ustrezne odgovore, še preden bodo rezultat nove težave in motnje oseb z posebnimi potrebami. Da se razumemo, integracija je nujna, vendar ne navidezna temveč praktična, inkluzivna! Ta proces lahko pokrenejo tudi ljudje iz prakse: učitelji, starši in drugi zainteresirani. Ne čakajte, pokažite svojo iniciativo! Vključite se v diskusijo, napišite v to rubriko svoj prispevek, mnenje, idejo, izkušnjo .. in pošljite na urednikov e-naslov!

[Na kazalo](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: **Po Baltiških državah** 1. del
Urednica rubrike in avtor članka: *Metka Pavšič*

Konec julija 2004 je. Skupaj z že dvakrat preizkušeno posadko, prijateljicama Emo in Matejo, pričnemo popotovanje proti severu. Avto postane v trinajstih dneh naš drugi dom. Skorajda ne moremo verjeti, ko števec ob koncu poti izpiše številko 6000 km.

Vmes pa mnogo pripetljajev, vtisov, doživetij vseh vrst. Skušala bom ujeti nekatere.

Torek je. Večeri se. Za nami sta Dunaj in Brno. Prične silno deževati. Nevihta, toda čisto drugačna kot pri nas. Dežne kaplje tolčejo v prednjo šipo kot bi jo želele preluknjati. Ema zmanjša hitrost. Potem se pričnejo vzdih, vzkliki navdušenja in presenečenja. Sama zaznam le očitno razliko v pogledu skozi zadnjo in prednjo šipo. Zadaj je še popolnoma svetlo, bleščeča kroglja tone spancu naproti, prednja šipa pa je zavita v črnino. O, kako vzdihujeta spredaj. Prosim ju, da mi stvar opišeta. Pokrajina je rahlo valovita. Žitna polja se raztezajo levo in desno. Svetloba zahajajočega sonca obžarja polja in vasi. Podlaga slike je črna. Paleta barv žita je neverjetna. Od povsem bele, preko rumene, do oranžne in temno rdeče. Po temnem nebu švigajo strele, ki so podobne drobnim, svetlim migajočim zrnom. Na temnem nebu se pojavi mavrica, in še ena in še ena. Tri naenkrat. Nebo se spreminja v barvo temno rdečega vina. Pa spet v temno modro. Polja žarijo v vseh odtenkih oranžne barve. Neverjetno. Vse skupaj traja kake pol ure. Če bi slikar naslikal to podobo na platno, bi prav gotovo rekli, da je slika kičasta. A zgleda, da narava na tem koncu sveta večkrat ponuja tako razkošje pogledov, saj mi sestra ob vrnitvi pove, da je pred leti imela podobno doživetje na slovaškem.

Dobro voljo novega dne nam vzbudita kameli in osliček, ki se sredi Češke pasejo ob cesti. Pa jo prav kmalu zbije policaj, ki nas ustavi in jasno pove, da smo vozile 12 km prehitro in še brez češke viniete smo. Nič kaj ne pomaga naše mencanje, da nismo vedele, da slabo razumemo... Mož postave nam pobere dokumente in trdno zagotovi, da nas bo čakal. To pa je že nekaj, a ne? Ker smo brez potrebnih kron, saj na Češkem nismo imele še nobenega postanka, se moramo napotiti do bližnjega mesta, da zmenjamo denar in kupimo vinieto. Uslužbenci nekega hotela so silno prijazni in nam uredijo vse potrebno. Sočutno trdijo, da je nas policaj kar dobro »obkronal«. Nas pa skrbi, da nas fant ne bo čakal, ali pa, da ga ne bomo našle. Pa je držal obljubo in ob našem prihodu je izražal precejšnje zadovoljstvo. Kaj ne, če mu Ema kljub uspešnemu znižanju kazni izroči kar lep kupček kron. A se ne damo in kmalu prestopimo poljsko mejo.

Naša prva postaja je Auschwitz. Z veliko grenkobo je povezana slava tega mesta. Tudi meščani baje težko sprejemajo to dejstvo. Milijon in pol mrtvih, 28-ih različnih

narodnosti. Tudi slovenske. Obisk je povezan s tišino. Nikomur ni do glasnega govorjenja. Nad vhodom znan napis Delo nas bo osvobodilo. Skozi ta vrata so vsako jutro ljudje odhajali »na delo« in zvečer nosili v taborišče svoje umrle tovariše. Korakati so morali v ritmu skladbe, ki jo je igral pihalni orkester. Pod nogami škriplje pesek. Ob robu teče dvojna bodeča žica, med velikimi opečnatimi stavbami nekdanje poljske vojašnice so postavljeni leseni razgledni stolpi. Na hišah napisi naroda, čigar ljudje so bivali znotraj. Eno od stavb popravljajo in vrtanje strojev reže tišino. Vonj v stavbah je težak. Z ničemer doslej ga ne morem primerjati. Zdi se mi, da je vonju po starem primešan vonj po hudem, strahu, trpljenju. Vse se mi tu zdi ogromno. Hiše, prostori, zlizane stopnice, številke... Bolečina se tu skuša meri v korakih, ki jih narediš mimo kupov zastekljenih kovčkov, otroških čeveljcev, očal, las, protez... Na steni med mnogimi slika Luize, Poljakinje mojih let, moje višine, le skorajda petdeset kilogramov manj ima. Presune me. Stiska me v grlu, pri duši, povsod. Prešine me misel na Srebrenico, ki ni oddaljena, ne v času, ne v kilometrih. Zdi se mi, da ničesar ne razumem. Tudi tega ne, kako so sredi vsega tega ljudje zmogli slikati in pisati skladbe. Pa so jih.

Ceste na Poljskem so, če malo pretiravam res poljske. Avtoceste so daleč od naših predstav o njih. Slabe oznake, na odstavnem pasu se sprehajajo ljudje, vozijo kolesarji, cesto prečka celo konjska vprega, nobenih podvozov in nadvozov. Avto lahko obrneš kar sredi avtoceste. Mimogrede, štoparji imajo drugačen znak prošnje. To ni iztegnjen palec, temveč nekakšno migljanje z dlanjo. Ogromno je tovornjakov, ki nam vzbujajo slabe občutke. Tik ob robu ceste sedijo prodajalci borovnic in gob. Dekleta ponujajo svoje usluge. Na cestah še vedno prevladujejo »peglezni« - poljski Fiat. Ko stopaš po mestu si v izobilju deležen smrdečih izpušnih plinov, ki se valijo iz starih avtomobilov. Skorajda sem že pozabila, kako to dene pljučam. Pravi balzam za ušesa pa so semaforji za slepe. Res se oglašajo prijetno, melodično, prijazneje od našega trkajočega ropotanja.

Ob cestah mnogokrat vidimo napis Pomoč drogova. » Oooo, tu pa je za uživalce drog res dobro poskrbljeno«, si ne moremo kaj, da ne bi odobravoče komentirale. Pa skoraj popokamo od smeha, ko na eni izmed tabel poleg napisa zagledamo sliko. Gre za vlečno službo in ne za narkomane.

Pokrajina je ravna, tu si je izbralo svoje domovanje veliko štorkelej, povsod žitna in lanena polja, sem in tja sredi njih kraljuje nekaj ogromnih stavb. Me smo prepričane, da so to ostanki kolhozov. Ogromno je novih cerkva nenavadnih modernističnih oblik. Občutek imamo, da na Poljskem ne proizvajajo drugega kot okna, saj so povsod napisi, ki pričajo o tem. Ob cesti so brezovi gozdički. Mateja naju kot dobra učiteljica pouči, da gre za puhaste breze. Seveda ji verjameva.

Čakanje na poljsko-litvanski meji nas vpelje v dogodke vseh mejnih prehodov. Petnajst kilometrov dolga kolona čakajočih tovornjakov. Pravijo, da čakajo po osem ur. »To je še dobro. Pri nas ni tako kot v Belorusiji, tam čakajo po par dni. « nas takoj pouči uslužbenec. Govorjenje me spomni na naša trkanja po prsih. Saj mi nismo taki kot... Najbolje je, da se sprijazniš in čakaš. V avtu prepojemo vse evrovizijske

predstavnice, ki nam padejo na pamet. Napišemo GSM sporočila vsem prijateljem in domačim. Odprem vrata in poslušam radijske postaje tovornjakarjev. Le redkokatero besedo razumem. Pa se zasliši harmonika in vse je razumljeno. Po dveh urah čakanja pridemo na vrsto. Uradno vzdušje je silno resno. Prav potruditi se moramo, da ostajamo na nivoju zapovedane resnosti. Nekajkrat ti odvzamejo potni list in z njim odidejo. Ti pa čakaš in čakaš. Pa pride drug človek in zgodba se ponovi. Povsod vnesejo vse podatke v računalnik in pregledajo številko motorja. Mateja in Ema pravita, da te uradniki niti za hip ne pogledajo v obraz. Da bi pa vzdušje zrahljali kaki ženski čari, je naivnost prve vrste.

Na svoji poti obiščemo dva sveta kraja. Latvijski Hrib križev in poljsko Cestohovo. Hrib križev je za naša pojmovanja bolj hribček kot hrib. Kot na vseh podobnih krajih tudi tu najdejo prostor trgovci, ki ponujajo mnogo vzhodnjaške robe. Tu si lahko kupiš tudi majhen križ, ki ga na hribu obesiš ali zasadiš med druge križe. Teh je res na tisoče. Na gosto so posajeni po hribu kot rože. Na večjih visi na desetine manjših. Za vsakim pa se skriva svoj namen, želja, izročitev. Bajje je bil Hrib križev okrog dvajsetkrat poteptan s tanki, a je vedno znova vzcvetel. Sem se hodijo v božje varstvo izročat tudi mladoporočenci. Srečamo dva. Med križi hodiš po stezicah, ki so prepletene po hribu. Na eni od stezic srečamo fanta, ki je oblečen v Kristusa. Ognjen je z belo haljo, na glavi ima trnovo krono, v rokah pestuje plastičnega dojenčka. Pripravlja se k nevihti in v nekaj minutah prične tako deževati, da smo premočene do kože, še predno pritečemo do avta. Zbašemo se vanj in z malo gimnastične spretnosti se nam uspe preobleči.

Se nadaljuje

[Na kazalo](#)

UPORABNI SPLET: Državni portal Republike Slovenije
Urednik rubrike in pisec: *Davor Krajec*

Republika Slovenija velja za zelo odprto državo na področju uvajanja informacijsko-komunikacijskih rešitev. Pred dvema letoma in pol je pod okriljem Centra Vlade RS za informatiko zaživela prva različica portala e-uprava. Predstavljal je vstopno točko predvsem do različnih informacij in podatkov o državni in javni upravi.

Odziv širše in strokovne javnosti je kazal na to, da Republika Slovenija potrebuje državni portal v širšem smislu. Projektna skupina e-uprave se je lotila razvoja portala sistematično korak za korakom. Rezultat sistematičnega pristopa je nov portal e-uprava. Poudarek pri razvoju portala je bil približati se specifičnim ciljnim skupinam uporabnikov. Izdelava je bila usmerjena k zagotovitvi čim večje funkcionalnosti in enostavnem navigiranju po portalu. Portal e-uprava je osnovan kot skupek treh obsežnejših podportalov namenjenih **prebivalstvu, pravnim osebam** in informacijam iz področja **javne uprave**. Vsak izmed treh podportalov vsebuje vsebino usmerjeno k svoji ciljni skupini uporabnikov. Da pa bo vsebina posameznega podportala zadovoljila potrebe in želje uporabnikov so prisotne ankete preko katerih bo v prihodnje mogoče pestrost informacij še razširiti in izboljšati.

Projektna skupina e-uprave je bila odprta tudi za predloge in pobude glede prilagoditve uporabnikom s posebnimi potrebami. Pri prilagoditvi portala slepih in slabovidni je že od samega začetka sodeloval glavni in odgovorni urednik RIKOSS-a Marino Kačič. Ob tem mu v imenu vseh slepih in slabovidnih izrekam vse zahvale.

Že prvi obisk portala e-uprava pozitivno preseneti, ker ne naletimo na množico nepotrebnih slik. Če pa že naletimo na slike je za vsako sliko pripravljen opis. Portal ponuja možnost povečave teksta v treh nivojih, ki smo ga najbolj veselili slabovidni. Povečavo najenostavneje prilagodite tako, da držite tipko Ctrl in sočasno zavrtite kolesček na miški. S tem pa še zdaleč niso izčrpane vse prilagoditve portala. V letu 2004 bo na portalu mogoče edinstveno prilagoditi barvne kontraste in tipografijo.

Podportal **PREBIVALCI**

Ponuja naslednje e-storitve:

- E-davki
- E-upravne zadeve
- E-zaposlitev
- E-demokracija
- ISPO informacijski servis podatkov
- VLOP vpogled v lastne osebne podatke
- Portal upravnih enot
- Vodnik po upravnih storitvah
- Upravne storitve – zbirka obrazcev
- Javne objave (prodaja zemljišč)
- Interaktivni atlas
- Vpogled v zbirke geodetskih podatkov
- Digitalno potrdilo

E-davki

eDavki so spletna storitev namenjena davčnemu poslovanju davčnih zavezancev z DURS-om. Uporaba je brezplačna! Kot davčni zavezanec si eDavke lahko predstavljate kot storitev neposrednega prenosa podatkov v davčni informacijski sistem. Po stari poti je vnos v davčni IS potekal posredno preko pošte in vložišča.

eDavki	omogočajo:
• izpolnjevanje in oddajo obrazcev 24 ur na dan, 365 dni v letu	
• začasno shranjevanje nedokončanih obrazcev	
• pregled arhiva že oddanih dokumentov	
• prenosljivo digitalno potrdilo	
• hkratni dostop do dokumentov neodvisno od lokacije	

Vse naštetu vam bo prihranilo ogromno časa. Če se veliko časa nahajate v tujini lahko preko medmrežja oddate davčne dokumente kadarkoli brez vrnitve v Slovenijo. Vse prednosti eDavkov boste lahko začeli uporabljati po pridobitvi digitalnega potrdila za fizične osebe.

Postopek pridobitve digitalnega potrdila za fizične osebe

Uporabnikom Kliko NLB bo v kratkem omogočen dostop do storitev e-uprave s pomočjo digitalnega potrdila AC NLB. V primeru, da Kliko NLB ne uporabljate si iz naslova <http://www.siggen-ca.si/obrazci-fo.htm> natisnite vlogo za pridobitev brezplačnega digitalnega potrdila za fizične osebe. Oddajte jo na vaši upravni enoti. Pri oddaji zahtevka boste prejeli zgoščenko na kateri boste prejeli vse informacije o digitalnem potrdilu. V relativno kratkem času boste po pošti prejeli prvo geslo za prevzem. Po elektronski pošti pa boste prejeli še drugo geslo za prevzem. S pomočjo gesel boste iz ustreznega spletnega naslova (povezavo na ta naslov boste prejeli skupaj z drugim geslom preko e-pošte) prenesli svoj digitalni certifikat.

Po uspešni namestitvi digitalnega potrdila boste imeli omogočen dostop do e-storitev državnega portala e-uprave.

E-upravne zadeve

Storitev e-upravne zadeve prebivalcem in pravnim osebam – lastnikom digitalnega spletnega potrdila (**SIGEN-CA/SIGOV-CA**) omogoča oddajo preko 30 različnih obrazcev po elektronski poti. Stroške upravnih taks je mogoče poravnati preko sodobnih tržnih poti (plačilne kartice Eurocard/MasterCard, Activa) ali preko mobilnega telefona s pomočjo storitve Moneta.

E-zaposlitev

Storitev je namenjen iskalcem in ponudnikom delovnih mest. Iskalci zaposlitve lahko brezplačno pregledujete bazo prostih delovnih mest. Delodajalcem pa je omogočena brezplačna objava prostih delovnih mest.

Storitev ponuja tudi množico uporabnih informacij in nasvetov (npr. Kako napisati dober življenjepis? ...).

E-demokracija

Bistvo e-demokracije je v uporabi novih tehnologij, da bi okrepili in spodbudili demokratično in politično življenje prebivalstva. Informacijsko-komunikacijska tehnologija, zlasti internet, ponuja nove kanale za komunikacijo med državljani, izvoljenimi poslanci in vlado, kar vse skupaj lahko prispeva k boljšemu sodelovanju državljanov v demokratičnem procesu.

Preko storitve e-demokracija lahko dostopate do e-naslovov poslancev in jim mogoče napišete kakšno vljudno sporočilo. V prihodnosti bo preko e-demokracije omogočeno dostop do e-volitev. Tako nam ne bo potrebno več hoditi na volišča, ampak bomo iz domačega naslonjača oddali svoj glas.

ISPO

Preko informacijskega servisa e-uprave je mogoč dostop do informacij o delu Vlade RS in njenih učinkih. Prebivalci lahko dostopamo do informacij gospodarskega in upravnega značaja kot so:

- indeksi cen
 - inflacija
 - uvoz-izvoz
 - uporaba telefonov
 - delovna telesa
 - cestno-prometna varnost
- in še mnogo drugih.

Preko podportala namenjenega prebivalstvu je mogoč dostop tudi to povsem življenjskih informacij, življenjskih dogodkov. Informacije so razdeljene preko več sklopov. Omenil jih bom le nekaj:

- družina in otroci
- osebna stanja in dokumenti
- delo in zaposlitev
- šola, izobraževanje, mladi
- zdravje, invalidi, prehrana, nega
- starejši, pokojnine in upokojitev
- družba, država, pravo

Državni portal e-uprava lahko spremljate tudi preko dlančnikov in mobilnih telefonov, ki podpirajo WAP. WAP portal je dostopen preko naslova <http://wap.gov.si/e-uprava/>.

Nekatere storitve WAP portala:

- novice
informacije o prodaji kmetijskih e-uprava
informacije ISPO zemljišč
- Podatki o cenah izdelkov
inflaciji
uvoz-izvoz
povprečnih
menjalni tečaj BS (Banka Slovenije) plačah
- in še mnoge druge.

Portal e-uprava ponuja ogromno. V članku je predstavljena le peščica možnosti ki jih portal ponuja. Priporočam vam čimprejšnji obisk portala. Slabovidni ga boste lahko brez težav preizkusili, saj so prilagoditve zadostne za normalno delo. Sam sem zelo navdušen nad portalom kot celoto skupaj z prilagoditvami in upam, da bomo v prihodnje slepi in slabovidni deležni razumevanja naše problematike s strani razvijalcev spletnih strani in portalov.

Državni portal Republike Slovenije je dostopen na naslovu:
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>
Vsebinska vprašanja glede portala naslovite na:
e-uprava@gov.si
Tehnična vprašanja naslovite na:
evt@gov.si
Za tehnično pomoč vam je na voljo tudi telefonska številka (vsak dan med 8:00 in 22:00, tudi sob. in ned.)
01/478-85-90

[Na kazalo](#)

DOBRO JE VEDETI: **Fotokopiranje za domačo uporabo** Urednik rubrike in pisec: *Marino Kačič*

Pred približno dvema letoma me je slepi kolega spraševal, če obstaja kakšen programček dostopen slepim, ki omogoča natisniti odčitano (poskenirano) sliko in s tem simulirati fotokopiranje. Njegov sin da ima tak program. Uporablja pa se ga lahko le z miško, torej za slepega ni uporaben. Zame je bil to izziv in odpravil sem se na raziskovanje. Po določenem času sem bil nadvse presenečen. Kako preproste rešitve obstajajo. Do tedaj sem se za fotokopiranje trudil, vlagal veliko časa in truda, da sem prišel do fotokopirnice. Sedaj pa imam vse to doma na pisalni mizi, vsak hip popolnoma dostopno. Še več, odkril sem, da sem en del tega imel ves čas doma, a tega sploh nisem vedel. Hvala kolegu za to vprašanje. Skratka odkril sem dva enostavna in uporabna načina fotokopiranja za domače namene, brez katerih si danes težko predstavljam svojo samostojnost. En način je neposredno fotokopiranje iz optičnega čitalca (skenerja), drugi pa posredno fotokopiranje oziroma tiskanje iz OCR programa. V tem članku se namenoma omejujem samo na opis enostavnega fotokopiranja in izpuščam ostale dodatne možnosti.

a) Neposredno fotokopiranje iz optičnega čitalca (skenerja)

Danes imajo skoraj vsi optični čitalci (skenerji) vgrajenih 5 gumbov. Ti gubi so namenjeni različnim funkcijam. Eden od teh gumbov izvaja funkcijo fotokopiranja oziroma "beri in natisni". Tehnično izgleda tako, da skener odčita (naredi sliko) vloženega lista s črnobelim tekstom ali sliko in nato na tiskalniku to natisne. Ker je programska oprema tako narejena pa praktično izgleda tako, da potem ko vložimo list v skener, pritisnemo gumb za fotokopiranje, počakamo nekaj sekund in iz tiskalnika pride fotokopija lista, ki smo ga vložili v skener. Skenerji srednjega razreda imajo še dodatne funkcije, naprimer, da izbereš število fotokopij, da povečaš ali zmanjšaš fotokopijo glede na izvorni list, da izboljšaš ostrino fotokopije glede na izvorni list ipd. Skratka deluje zelo podobno kot fotokopirni stroj. Iz prve roke vam lahko zagotovim, da je izjemno praktično, enostavno in v vsakem trenutku uporabno. Če kupujete nov optični čitalec (skener) predlagam, da se prepričate, da ima tudi funkcijo fotokopiranja.

b) Posredno fotokopiranje oziroma tiskanje iz OCR programa

Tisti, ki nimate optičnega čitalca (skenerja) s funkcijo za fotokopiranje, lahko to naredite prek OCR programa. To je program za skeniranje in pretvorbo slike v tekst, naprimer Recognita ali Omnipage. Preprosto vložite papir, ki bi ga radi fotokopirali v optični čitalec (skener) in poženite OCR program. Ko je en ali več listov odčitanih (poskeniranih), izberite funkcijo "natisni sliko" (print image) in jo aktivirajte. In če imate vklopljen tiskalnik bo prišel ven natiskan list, ki bo fotokopija originalnega papirja, ki ste ga vložili v optični čitalec (skener). Tudi tukaj ob aktiviranju funkcije "natisni sliko" lahko izberete število ponavljanj tiskanja, kar praktično pomeni število fotokopij.

V obeh primerih lahko fotokopirate katerokoli vsebino na listu. Bodisi tekst, slike, tabele, grafiko ali karkoli, saj se fotokopiranje izvede preko direktnega odčitavanja slike in ni nobenega pretvarjanja. To pomeni, da lahko fotokopirate tudi slabše vidne originale, ki pa bodo kvalitete jasno podobne originalu, razen, če ne uporabite dodatnih nastavitev funkcij: izboljšanja ostrine, jakosti osvetljevanja optičnega čitalca (skenerja) ipd. To je malce zahtevnejše delo. V večini primerov pa tega ne potrebujemo. Preprosto pritisnemo na gumb in fotokopijo imamo v nekaj sekundah pred seboj. Nobenega izgubljanja časa z odhajanjem v fotokopirnico, nobenega spremstva, stroški so minimalni. Edina omejitev je, da tako fotokopiranje ni namenjeno masovnemu kopiranju, ampak manjšim številom fotokopij. Torej za domačo uporabo.

NAMIGI IN NASVETI: Pošiljanje epošte večim naslovnikom hkrati,, Slovenski pravopis v elektronski obliki

Urednik rubrike in pisec: *Brane But*

Pošiljanje e-pošte večim prejemnikom hkrati, pri čemer prejemniki niso vidni

Večkrat me je že kdo povprašal, kako bi lahko poslal e-pošto večim prejemnikom hkrati, pri čemer pa naj ti ne bi vedeli drug za drugega, da njihova imena oziroma e-naslovi ne bi bili vidni. Menim, da tudi ni preveč korektno, celo v nasprotju z varovanjem osebnih podatkov, če na ta način sporočamo e-naslove od vseh prejemnikov vsem osebam, katerim pošiljamo e-pošto.

Outlook Express omogoča, da lahko e-pošto pošljemo hkrati mnogim prejemnikom, pri čemer pa to iz poslanega sporočila ni razvidno. Postopek je enostaven:

- ko odpreš novo sporočilo, za izbiro prejemnikov, katerim želiš poslati sporočilo, odpri »Izbira prejemnikov« (Orodja – Izbira prejemnikov);
- izberi prejemnika in ga vnesi v polje »Skp« s pritiskom na gumb »Skp«;
- nadaljaj z izbiro prejemnikov in njihovim vnosom v polje »Skp«, dokler ne izbereš vseh prejemnikov, katerim želiš poslati sporočilo;
- izbiro prejemnikov zaključiš s pritiskom na gumb »V redu«.

Če prejemnike vnašamo pri novem sporočilu v polje »Za« ali v polje »Kp«, so njihova imena oziroma naslovi v sporočilu vidni, če jih pa vnašamo v polje »Skp«, pa bo v poslanem oziroma prejetem sporočilu pri »Za« napisano »brez« ali pa »Undisclosed-Recipient«. Seveda pa pri že poslanem sporočilu ne bomo mogli videti, komu vse smo to sporočilo poslali.

Izšel je Slovenski pravopis v elektronski obliki

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti je izdal Slovenski pravopis v elektronski obliki (na zgoščeniki). Slovenski pravopis na CD-ju je elektronski slovar, ki sledi knjižni izdaji Slovenskega pravopisa. Izdelan je v sistemu Amebisovega pregledovalnika ASP32, ki omogoča hitro in učinkovito iskanje po pravopisnem slovarju ter uporabniku zagotavlja smiselno razvrščanje dobljenih podatkov. Vsebuje nad 130.000 slovarskih sestavkov in je najsodobnejši slovarski priročnik pri nas. Uporabnost paketa povečujejo pregledno urejena pravopisna pravila v formatu Acrobat Reader.

CD-ROM-u so priložena Navodila za uporabo elektronske izdaje Slovenskega pravopisa, ki uporabnika seznanjajo z vsemi tehničnimi podrobnostmi, ga uvajajo v delo z uporabniškim vmesnikom pregledovalnika, pomagajo pri iskanju po slovarju in pri namestitvi in aktiviranju izdelka.

Cena enouporabniškega paketa je 7.990 SIT.

Cena dodatne licence, tj. potrdila, ki vam tudi pravno dovoljuje sočasno uporabo programa tudi na drugem računalniku, je 3.990 SIT. To velja za primer, ko želite iz enouporabniškega paketa, ki sicer vključuje le eno licenco, program namestiti na drugi računalnik.

Naročila sprejema:

Založba ZRC, p. p. 306, 1001 Ljubljana

zalozba@zrc-sazu.si

tel.: 01 / 470 64 64

faks: 01 / 425 77 94

[Na kazalo](#)

OGLASNA DESKA: donatorstvo in sponzorstvo

Urednik rubrike: Marino Kačič

PRILAGOJENA KNJIGA ZA SLEPE/SLABOVIDNE

Dr. Darja Kobal Grum, docentka na oddelku za psihologijo, Filozofske fakultete v Ljubljani, je ob izdaji svoje strokovne knjige z imenom Bivanja samopodobe, razmišljala tudi o slepih in slabovidnih. Vzporedno s tiskano obliko knjige je izdala tudi elektronsko obliko na CD-ju, posebej prilagojeno za slepe in slabovidne ter jo podarila v uporabo fonoteki Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Kolikor

nam je znano, je to prva knjiga v slovenščini, ki je ob izidu mišljena za široko dostopnost - torej tudi slepim in slabovidnim. Upamo, da bo to dober zgled za ostale avtorje knjig.

DONATORSTVO ZA NABAVO OPREME ZA SLEPE IN SLABOVIDNE LJUDI

IZ MDSS Ljubljana so sporočili:

- V januarju 2004 je dobil novo računalniško opremo mladi mariborski član Zlatko MIHAJLOVIČ. Je močno slaboviden in študira fizioterapijo. Nakup opreme zanj so omogočili Lions klubi Slovenj Gradec, Murska Sobota, Maribor in Maribor Piramida.
- Lions klub Trbovlje je v soboto 6.3.2004 izročil našemu mlademu močno slabovidnemu članu, praktično slepemu z ostankom vida, Gorazdu DOLANCU računalniško opremo- močan računalnik in 19 inčni LCD zaslon.
- V preteklem tednu je dobila nov zmogljivejši računalnik in večji LCD zaslon naša močno slabovidna članica Ida ŠORC iz Ljubljane, ki je študentka četrtega letnika Fakultete za socialno delo. Nakup je v celoti omogočil Lions klub Ljubljana.
- Prihodnji teden bo Lions klub Ljubljana Forum podaril naši mladi članici Evi GOLUBOVSKI iz Ljubljane večji prenosni računalnik. Eva je študentka prvega letnika pedagogike in zgodovine.
- konec marca 2004, bo prejela prenosni računalnik in elektronsko povečevalno lupo naša mlada slabovidna članica Polona CAR iz Loškega potoka, ki je študentka prvega letnika Pedagoške fakultete. Nakup sta v celoti pokrila Lions klub Ribnica in Lions klub Ljubljana.

[Na kazalo](#)

ZABAVA: Igre za slepe in slabovidne ljudi, 3. del
Urednik rubrike in aVTOR članka: *Safet Baltič*

V tej številki Rikoss-a predstavljam dve igre za slepe in slabovidne ljudi:

1. SOLITAIRE(SAMOTAR)

Solitaire je zelo znana igra z kartami, pri kateri je cilj, da postavimo vse karte po vrstnem redu, od asa do kralja po barvah. Igro moramo igrati z vključenim Jaws-om, saj igra nima lastnega sintetizatorja govora.

Igra izgleda tako:

Imamo 12 polj. Od prvega pa do sedmega polja imamo razvrščene karte na naslednji način:

V prvem polju je ena karta, v drugem polju so dve karti in tako naprej do sedmega polja v katerem je sedem kart. Vsaka prva karta je odkrita in vidna vse ostale pa so pokrite. Za tem imamo osmo polje, v katerem imamo nerazporejene karte. V osmem polju so vse karte vidne in jih lahko premikamo in postavljamo. Na koncu pa imamo dodatna štiri prazna polja, v katera moramo postavljati karte od asa do kralja po barvah.

Če želite videti pokrite karte, morate najprej odstraniti vidno karto in jo postaviti na drugo karto. Šele potem boste lahko odkrili pokrito karto.

Igro igramo z naslednjimi tipkami:

Tabulator (tab & shift+ tab) uporabljamo za premikanje naprej in nazaj med polji.

Tipko P (pick) uporabljamo za dvigovanje kart.

Tipko D (drop) uporabljamo za polaganje kart.

Tipko SPACE (preslednica) uporabljamo za odkrivanje pokritih kart.

Kot je že omenjeno v 4 prazna polja vstavljamo karte od asa do kralja po vrstnem redu in po enaki barvi. Preden pa karte postavljamo v prazna polja, jih na sedmih poljih premikamo eno na drugo, tako, da pridemo do pokritih kart. Pri tem moramo paziti na barve kart, ker jih lahko postavljamo na naslednji način:

Hearts gre na spades in clubs.

Spades gre na diamonds in hearts.

Diamonds gre na spades in clubs.

Clubs gre na hearts in diamonds.

Igra je zelo zanimiva in je popolnoma zastonj. Dobite jo na spletni strani:

<http://www.crisscrosstech.com/>

Potrebovali boste:

Windows 98 ali več.

4MB prostora na trdem disku.

Program Jaws for Windows.
Zvočno kartico.

2. BATTLE SHIP (POTAPLJANJE LADJIC)

Potapljanje ladjic igramo (tekmuje) proti računalniku. Pred pričetkom igre moramo izključiti Jaws, ker ima igra svoj sintetizator govora. Igro lahko igrate brez omejitev 15 dni, potem pa je potrebno kupiti kodo. Samo registracijo lahko opravite preko elektronske pošte. Registrirana igra stane 20 US \$.

Igra izgleda tako:

Imamo mrežo 81 polj. Vsako polje je označeno s številko in z črko. Po horizontali imamo številke od 1 do 9. Po vertikali pa imamo črke od A pa do I.

Med polji se premikamo z smernimi puščicami. Ko želimo ustreliti, pritisnemo tipko enter. Če smo zadeli ladjo nam igra pove katero ladjo smo zadeli. In mi in naš nasprotnik imamo 6 ladj in sicer:

Aircraft (letalonosilka) katero moramo zadeti 5 krat, da jo potopimo.

Cruiser (križarka) katero moramo zadeti 4 krat.

Destroyer (rušilec) katerega moramo zadeti 4 krat.

Battle ship (bojna ladja) katero moramo zadeti 4 krat.

Patrol boat (patrulna ladja) katero moramo zadeti 3 krat.

Submarine (podmornica) katero moramo zadeti 2 krat, da jo potopimo.

Ob začetku igre nam računalnik sam postavi ladje po naključju na različna mesta oziroma polja. Igra je zelo zanimiva in vam bo krajšala prosti čas. Če ste jo poznali iz šolskih klopi z risanjem križcev, potem točno veste kako izgleda. Igro dobite na spletni strani <http://www.gamesfortheblind.com/>

Potrebovali boste:

Windows 98 ali več.

5 MB prostora na trdem disku.

Zvočno kartico.

Za informacije mi lahko pišete na Safet.baltic@guest.arnes.si

[Na kazalo](#)

NOVIČKE: Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi, Lastnikom nelegalne glasbe grozi hišna preiskava, Nov planet v našem osončju, Slepiljudje imajo hitrejše možgane kot videči, Nova knjiga o vesolju za slepe ljudi
Urednik rubrike in pisec: Safed Baltič

Sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi

Z 12. Majem se v Frankfurtu v Nemčiji pričinja 3 dnevni sejem specialne opreme za slepe in slabovidne ljudi. Sejem Sight City se pričinja v Sredo 12.05.2004 in bo trajal do Petka 14.05.2004. Sejem bo v dvorani hotela Sheraton Frankfurt v bližini Frankfurtskega letališča. Tudi letos se je na sejem prijavilo veliko število proizvajalcev opreme za slepe in slabovidne ljudi iz celega sveta. Urnik sejma je:
Sreda 12.05.2004 od 14-00 do 20-00 ure.
Četrtek od 10-00 do 18-00 ure.
Petek od 10-00 do 16-00 ure.

Za seznam predstavljalcev, ter cene vstopa na sejem obiščite spodnjo povezavo.
<http://www.sightcity.de/>

Lastnikom nelegalne glasbe grozi hišna preiskava

Evropski parlament je sprejel novo direktivo, ki policiji dovoljuje hišni pregled uporabnikov interneta, kateri si na nedovoljen način prenašajo in shranjujejo glasbene datoteke na svoj osebni računalnik. Direktiva je bila podprta tudi s strani Evropske komisije. Iniciativa Evropske Unije je usmerjena na drastično omejitev prenašanja nelegalne glasbe, ki letno oškoduje glasbene hiše tudi za več milijonov evrov. Organizacije za varstvo temeljnih človekovih pravic in svoboščin opozarjajo,

da bodo lahko žrtve nove zakonodaje v manjši meri tudi ljudje, ki si povsem zakonito izmenjujejo podatke prek spleta, kar pa ni dopustno. Vse države članice Evropske Unije ter njene pristopnice, med njimi tudi Slovenija, bodo morale uskladiti domačo zakonodajo z novo direktivo v obdobju dveh let.

Vir: <http://www.europarl.eu.int/>

Nov planet v našem osončju?

Ameriški znanstveniki so razglasili odkritje novega planeta v našem osončju. S Hubbleovim teleskopom in vesoljskim teleskopom Spitzer naj bi zaznali deseto nebesno telo, ki kroži okoli Sonca. Ko so oznanili odkritje »skrivnostnega predmeta«, so pri Nasi trdili, da gre za odkritje najbolj oddaljenega znanega predmeta, ki kroži okoli Sonca. Odkril ga je dr. Michael Brown, izredni profesor planetarne astronomije na kalifornijskem Inštitutu za tehnologijo v Pasadeni. Sicer pa je bilo njegovo odkritje del enega izmed številnih Nasinih raziskovalnih projektov. Ledeni svet so po inuitski boginji oceanov poimenovali Sedna. Telo naj bi merilo okoli 2011 kilometrov, vendar bi prav lahko bilo nekoliko večje od Plutona, Zemlji najbolj oddaljenega planeta, ki so ga odkrili leta 1930 in meri okoli 2262 kilometrov. Po mnenju znanstvenikov naj bi novo telo, ki se nahaja v delu vesolja znanem kot Kuiper Belt, bilo oddaljeno od Zemlje okoli 13 milijard kilometrov. Ali je novo odkritje dejansko mogoče označiti za planet, bo najverjetneje ena glavnih tem v astronomskih krogih v naslednjih nekaj mesecih, morda celo let. V tem delu vesolja namreč obstaja na milijone kamnitih in ledenih gmot, poleg tega še danes obstaja nekakšen dvom o tem, ali je Pluton pravi planet ali le eno izmed številnih vesoljskih teles.

Vir: <http://novice.svarog.org>

Slepi ljudje imajo hitrejše možgane kot videči

Znanstveniki v Margburgu v Nemčiji so ugotovili, da slepi ljudje hitreje razumejo govor kot videči. Slepim in videčim ljudem so povedali enak stavek. V večini primerov so vnesli tudi popolnoma nesmiselne besede. Videči so 150 mili sekund po končanem stavku ugotovili, da je šlo za popolnoma nesmiselni stavek, pri slepih pa je bil ta čas za pol manjši.

Pri raziskavi možganov so ugotovili, da možgani pri slepih ljudeh uporabijo del možganov, kateri je namenjen za vid, za procesiranje govora.

Pri vsej raziskavi so se orientirali na teorijo, da slepi bolje slišijo kot videči, tako so prišli do ugotovitev, da možgani slepih sami kompenzirajo izgubo vida z drugimi čutili.

Vir: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/966864.stm>

Nova knjiga o vesolju za slepe ljudi

Vse od leta 1990 je Nasin teleskop Hubble pošiljal na zemljo slike oddaljenih galaksij in bližnjih planetov, vendar je vse to bilo dosegljivo le videčim. Zdaj pa je Nasa izdala knjigo z imenom: Touch the universe (Dotakni se vesolja). Knjigo so napisali v Braillovi pisavi. V knjigo so vstavili tudi najbolj zanimive slike iz vesolja, katere je posnel teleskop Hubble.

Vir:

http://news.nationalgeographic.com/news/2002/12/1202_021202_TVbrailleastronomy.html

[Na kazalo](#)

=====
=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva. Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in izbrisali vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, pišite v [Uredništvo](#)
[Tu pa odsrfate Na domačo stran Rikoss](#)

© 2002-2005, Uredništvo Rikoss, [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)